

ΠΑΝΘΡΕΣΣΑΛΙΚΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ (ΠΑ.Σ.Ε.)
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΝΩ ΡΟΥ ΤΟΥ Π. ΑΧΕΛΑΨΟΥ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
&
ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΑ ΤΟΥ ΥΔΑΤΙΚΟΥ ΠΟΖΥΓΓΙΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

ΛΑΡΙΣΑ ΙΟΥΝΙΟΣ 2001

ΠΑΝΕΠΙΣΤΑΙΑΚΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΑΝΩ ΡΟΥ ΤΟΥ ΑΧΕΛΩΟΥ

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
Καπούνη 4, 412 22 Λάρισα Τηλ.: 041/627142 Fax: 041/627143

Λάρισα 18 - 06 - 2001

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ
&

ΤΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΥΔΑΤΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ

(ΕΠΙΒΛΕΨΗ ΣΤΗΝ ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΣΥΜΒΟΛΙΚΗ ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΣΤΙΣ 18 - 06 - 2001 ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΟΝ ΕΟΡΤΑΣΜΟ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗΣ-ΕΙΡΑΣΙΑΣ)

- I. Η έλλειψη νερού το περασμένο καλοκαίρι (από τα δυσκολότερα για την αγροτική παραγωγή) και οι συνθήκες ανομβρίας που ακολούθησαν το 2001, ανέδειξαν – για άλλη μία φορά – με τον πλέον χαρακτηριστικό τρόπο το έλλειμμα του υδατικού ισόζυγιου της Θεσσαλικής λεκάνης. Ταυτόχρονα αναδείχθηκαν και οι σοβαρές επιπτώσεις που έχει τόσο στην παραγωγική διαδικασία και στην οικονομία της περιοχής, όσο και στο περιβάλλον και ειδικότερα στη Α. Πλαστήρα, στον Πηνειό, στους υπόγειους υδροφορείς κ.λ.π. (όπως αποτυπώνονται στις σχετικές φωτογραφίες και στα διαγράμματα που ακολουθούν). Οι εντάσεις που δημιουργήθηκαν ανέμεσα σε παραγωγούς, τοπικούς φορείς και πολιτικούς εκπροσώπους ορισμένων περιοχών ενός ή περισσότερων γεωτοπικών νομών, πιστοποιήσε με τον πλέον κατηγορηματικό τρόπο, ότι το υπαρκτό υδατικό κώ έλλειμμα, αποτελεί το κυριότερο πρόβλημα για την Θεσσαλία. Το πρόβλημα αυτό - στο βαθμό που παραμένει άλυτο – επηρεάζει πλέον επικίνδυνα τόσο το περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής, όσο και ολόκληρο το φάσμα της οικονομικής, κοινωνικής, πολιτικής λειτουργίας στην περιφέρειά μας και δεν αφορά αποκλειστικά και μόνο την αγροτική παραγωγή, όπως θέλουν ορισμένοι να το περιρίσουν.
- II. Η κατάσταση αυτή επιβεβαιώνει για άλλη μία φορά την αδήριτη ανάγκη ολοκληρωσης των έργων της εκτροπής του άνω ρού του Αχελώου καθώς και των άλλων έργων (Σημοκόβιο, Ταμειούχιας Κάριας) και βεβαίως δικαιώνει τον περιβαλλοντικό πρωτίστως χαρακτήρα τους, αφού αποτελούν την μόνη διέξοδο για την αποφυγή ερημοποίησης του Θεσσαλικού κάμπου. Ταυτόχρονα αναδεικνύει την ανάγκη χάραξης εθνικής στρατηγικής στον κρίσιμο τομέα της διαχείρισης υδατικών πόρων, που θα δίνει λύσεις στα σοβαρά προβλήματα τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

III. Η χώρα μας αλλά και ειδικότερα οι Θεσσαλοί, βιάζονται τα τελευταία χρόνια δίκαια, για έλλειψη περιβαλλοντικής και οικολογικής ευαισθησίας, με αφορμή την κατασκευή μεγάλων έργων στη Θεσσαλία, όπως η εκτροπή του άνω ρου του Αχελώου και η κατασκευή του Ταμειούρα Κάρλας (στη θέση της αποξηρανεύσης λίμνης). Για την αποκατάσταση της αλήθειας και προκειμένου να ενημερωθούν οι πολίτες και φορείς που ασχολούνται με τα θέματα αυτά, τονίζουμε τα παρακάτω :

➤ Η εκτροπή μέρους των νερών του άνω ρου του Αχελώου, αποτελεί μία σοβαρή παρέμβαση με αναπτυξιακό και περιβαλλοντικό χαρακτήρα, που στοχεύει στην αποτροπή της οικολογικής – περιβαλλοντικής καταστροφής της Θεσσαλικής πεδιάδας. Με το εθνικό αυτό έργο πολλαπλού σκοπού, θα αντιμετωπισθούν τα σοβαρά προβλήματα της ύδρευσης (επιβάρυνση με νιτρικά), η δραστική πτώση της στάθμης των υπόγειων υδροφορέων, ο μηδενισμός της παροχής του ποταμού Πηνειού, αλλά και η άρδευση χιλιάδων στρεμμάτων που αρδεύονται πάλημελώς. Ουδείς πλέον σήμερα, αμφισβητεί τις θετικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις του έργου για την Θεσσαλία. Ακραίες απόψεις που κατά παράδοση - όπως σε κάθε μεγάλο αναπτυξιακό έργο - υποστηρίζονται από ορισμένες οικολογικές οργανώσεις, έχουν ήδη απορριφθεί στο σύνολό τους, τόσο από την κεντρική διοίκηση (συναρμόδια υπουργεία) και την κοινωνία (επιστημονικοί φορείς, τοπική αυτοδιοίκηση κ.λ.π), όσο και από τα αρμόδια δικαστήρια (Σ.τ.Ε). Είναι άλλοστε γνωστή η τελευταία απόφαση του Σ.τ.Ε 3478/2000 η οποία, απορρίπτει στην ουσία όλες τις αιτιάσεις των οργανώσεων αυτών, για δήθεν δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον, καταδικανύει την έλλειψη επιχειρημάτων από την πλευρά τους και αποδέχεται ουσιαστικά μόνο την προστασία ενός μείζονος σημασίας πολιτιστικού μνημείου, του μοναστηρίου του Αγίου Γεωργίου στο Μυρόφυλλο Καρδίτσας, η κατάκληση του οποίου αποτρέπεται ήδη με τις τις κατάλληλες τροποποιήσεις στις σχετικές μελέτες. Επιπλέον σε ότι αφορά την περιβαλλοντική διάσταση του θέματος, σημειώνουμε ότι τα νερά του Αχελώου αξιοποιούνται ως ανανεώσιμη πηγή ενέργειας από την Δ.Ε.Η, αφού καθόλο το μήκος του έχουν ήδη αναπτυχθεί 5 υδροηλεκτρικά έργα με τα αντίστοιχα φράγματα. Συνεπώς οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον θα μπορούσε να έχουν συμβεί από τα έργα αυτά και ανεξάρτητα από την εκτροπή ή όχι του Αχελώου.

Συνοπτικά η εκτροπή του άνω ρού του Αχελώου :

- Αποτρέπει τους σοβαρούς κινδύνους ερημοποίησης και ξηρασίας της Θεσσαλίας καθώς και το περιβαλλοντικό - οικολογικό “έγκλημα” που συντελείται.
- Επιβάλει σοβαρά προβλήματα ύδρευσης και επάρκειας νερού για άλλες χρήσεις (βιομηχανία κ.λ.π.)

- Συμβάλλει στην διατήρηση του στρατηγικού πλεονεκτήματος της Θεσσαλίας και της χώρας μας στον γεωργικό τομέα.
- Συμβάλλει αποφασιστικά στον τομέα της παραγωγής ενέργειας αιχμής.
- Ενισχύει την αντιπλημμυρική θωράκιση της θεσσαλικής πεδιάδας.

Η σχετική με τα έργα του Αχελώου συνοπτική έκθεση που ακολουθεί, περιλαμβάνει όλες τις παραμέτρους του σημαντικού αυτού έργου πολλαπλού σκοπού.

- Η Κάρδια δεν αποξηράνθηκε για να αποδοθούν οι εκτάσεις της στην καλλιέργεια, όπως λανθασμένα ισχυρίζονται νεώτεροι ανιστόρητοι “κριτές”, αποδίδοντας συγχρόνως την αβύσμη κατηγορία του “περιβαλλοντικού εγκλήματος”. Η αποξήρανση έγινε το 1957-60, για να εξωνιασθεί η περιοχή από τα έλη και να προστατευθούν οι κάτοικοι της περιοχής από την ελονοσία και οι παρακάμαες εκτάσεις περίπου 180.000 στρ. από τις πλημμύρες, να αποξηραθούν, να αποστραγγισθούν-υποστραγγισθούν και μετά την φυσική απόλυσή τους να αρδευτούν από Τομμευτήρα που θα κατασκευαζόταν στη Β΄φάση των έργων, μετά 3-4 χρόνια, όπως προέβλεπαν οι σχετικές μελέτες (Nobile 1913 & Macdonald 1933) και όχι μετά από δεκάδες χρόνια, όπως δυστυχώς συνέβη από κακή πολιτική διαχείριση του θέματος.

IV. Παράλληλα με την διεκδίκηση των μεγάλων έργων αξιοποίησης υδατικών πόρων, οι Θεσσαλοί και ειδικότερα η Π.Α.Σ.Ε, όχι μόνο δεν υπέστειλε την σημαία της ΟΡΘΟΔΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ & ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ υδατικών πόρων, αλλά αντίθετα ετημέρωνει συνεχώς τους χρήστες νερού και κυρίως τους αγρότες για τα θέματα οικονομίας νερού και επίμονα επίζητεί την σύσταση “Φορέα διαχείρισης των υδατικών πόρων” σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Οι βασικές προνοιθέσεις για την επίλυση - σε βάθος χρόνου - των προβλημάτων αυτών της Θεσσαλίας, είναι ο μεσομακροπρόθεσμος σχεδιασμός – προγραμματισμός, η υλοποίηση των αναγκαίων έργων, η αλλαγή - εκσυγχρονισμός του θεσμικού πλαισίου και η άμεση ίδρυση “αρχής ή φορέα διαχείρισης” σύμφωνα και με τις κατευθύνσεις της οδηγίας - πλαίσιο του 2000 της Ε.Ε, στα οποία αναφέρεται με συνοπτική έκθεση του ο κ. Ι. Μυλόπουλος καθηγητής του Δριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Αυτή άλλωστε η εξέλιξη αποτελεί και το νέο χαρακτηριστικό για την Θεσσαλία αλλά και τη χώρα μας γενικότερα, που υποχρεώνει θεσμικούς και κοινωνικούς φορείς να επανεξετάσουν το έργο της εκτροπής του άνω ρού του Αχελώου υπό τα νέα δεδομένα, καθώς δεν μπορεί να υπάρξει ορθολογική διαχείριση νερών στα πλαίσια μίας εθνικής

στρατηγικής, χωρίς τα αντίστοιχα έργα και μάλιστα σε συνθήκες πανικού και κοινωνικών αντιδράσεων από την λειψυδρία.

V. Απαιτείται σήμερα πλέον ολοκληρωμένη προσέγγιση για το κρίσιμο χρηματοδοτικό θέμα, δεδομένου ότι ούτε οι εθνικοί πόροι επαρκούν για την υλοποίηση των έργων σε εόλογο χρονικό διάστημα - ιδιαίτερα με τα έργα της Ολυμπιάδας και την πρωτοφανή συγκέντρωση πόρων στο Λεκανοπέδιο Αττικής – ούτε από την πλευρά της Ε.Ε. (μέσω του Γ' Κ.Π.Σ.) φαίνεται να υπάρχει δυνατότητα άμεσης χρηματοδότησης, με δεδομένο ότι ο φάκελος του έργου στα αρμόδια όργανα της Ε.Ε. παραμένει κλειστός, όπως διαπιστώσαμε κατά την πρόσφατη επίσκεψη μας στις Βρυξέλλες.

Τα παραπάνω προβλήματα στη χρηματοδότηση, έχουν σαφώς επιβληθεί από την πορεία των έργων τα τελευταία πέντε χρόνια (1996-2001) και αποδεικνύουν ότι δεν αρκούν πλέον γενικόλογες υποσχέσεις .

Με άλλα λόγια είναι επιτακτική η ανάγκη για μία υπέθונה θέση από την κυβέρνηση στα παρακάτω αιτήματα των Θεσσαλών :

- Άμεση επανέναυξη των έργων που σταμάτησαν.
- Ολοκλήρωση του συνολικού σχεδιασμού και ειδικότερα των έργων κατόπιν του Πευκοφύτου (έξοδος σήραγγας).
- Δεσμευτικό χρονοδιάγραμμα με "πακέτο" χρηματοδότησης του έργου ή τμημάτων του από ώρες τις δυνατές πηγές χρηματοδότησης (εθνικοί πόροι, Ε.Ε., δανεισμός, αυτοχρηματοδότηση κ.ο.κ.) Ειδικότερα θεωρούμε επιβεβλημένο, εκτός από την συγκεκριμένη δέσμευση για διάθεση εθνικών πόρων, να επανεξετασθεί η επαναφορά του θέματος στα όργανα της Ε.Ε., έτσι και για επιμέρους τμήματα του έργου, δεδομένου ότι η εκτροπή είναι ένα "όθροισμα" επιμέρους τεχνικών έργων με διαφορετικό χαρακτήρα και στόχους (περιβάλλον, ύδρευση, γεωργία, έρευνα κ.λ.π.).

VI. Η ανάδειξη όλων των παραπάνω θεμάτων και ιδιαίτερα του περιβαλλοντικού προβλήματος και των κινδύνων ΕΡΗΜΟΠΟΙΗΣΗΣ-ΞΗΡΑΣΙΑΣ της Θεσσαλικής πεδιάδας, η ενημέρωση των πολιτών, της τοπικής κοινωνίας, των συναρμόδιων Υπουργείων και των κομμάτων, για την αναγκαιότητα και την περιβαλλοντική σημασία των μεγάλων έργων αξιοποίησης και διαχείρισης υδατικών πόρων, σε μία περίοδο έξαρσης του προβλήματος από την έλλειψη υδατικών πόρων στη Θεσσαλία, αποτελών τους κύριους στόχους της Π.Α.Σ.Ε.. Σημειώνουμε ότι η Π.Α.Σ.Ε, χάρης στην

σύθεσή της και την επιστημονική, κοινωνική και πολιτική αντιπροσωπευτικότητά της, αποτελεί έναν αναγκαίο παράγοντα και αξιόπιστο παράγοντα για συνεργασία τόσο με την κεντρική διοίκηση όσο και με τα όργανα της Ε.Ε, για την εισαγωγή των θεσμικών αλλαγών που προωθεί η Ε.Ε. και οι οποίες είναι αναγκαίες για να διασφαλίσουν στο μέλλον την “αειφορία” στην διαχείριση των εδαφικών και υδατικών πόρων.

Η ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ της ΠΑ.Σ.Ε

ΣΤΕΦ. ΠΑΤΡΑΜΑΝΗΣ Πρόεδρος	ΝΟΜΑΡΧΗΣ Ν.Α. ΤΡΙΚΑΛΩΝ
ΚΩΝ. ΤΖΑΝΑΚΟΥΛΗΣ Αντιπρόεδρος	ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΛΑΡΙΣΑΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ Αντιπρόεδρος	ΝΟΜΑΡΧΗΣ Ν.Α. ΚΑΡΑΙΤΣΑΣ
ΚΩΝ. ΓΚΟΥΜΑΣ Γεν. Γραμματέας	κ. ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΓΕΩΤ.Ε.Ε / Κ.Ε
ΚΩΝ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ Τομίας	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΓΕΩΤ.Ε.Ε / Κ.Ε
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΠΑΘΗΣ Μέλος	ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΕΤΟΣ Μέλος	ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΚΑΡΑΙΤΣΑΣ
ΠΕΤΡΟΣ ΗΛΙΑΔΗΣ Μέλος	ΠΡΟΕΔΡΟΣ Τ.Ε.Ε / Τ.Λ. Κ-Δ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΡΕΝΤΖΟΣ Μέλος	ΠΡΟΕΔΡΟΣ Τ.Ε.Ε / Τ.Λ. ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΤΑΚΗΣ Μέλος	ΕΥΡΩΒΟΥΛΕΥΤΗΣ - ΕΚΠΟΡΕΥΣΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΓΕΩΡ. ΧΑΤΖΗΛΑΚΟΣ Μέλος	ΕΚΠΟΡΕΥΣΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΩΝ. ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ Μέλος	κ. ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ
ΤΑΣΟΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΤΗΣ Μέλος	ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ